УДК 373.3.035.6

ФАРМІРАВАННЕ ГРАМАДЗЯНСКІХ ЯКАСЦЕЙ МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ

Гарадзецкая Анастасія Ігараўна
настаўнік пачатковых класаў ДУА "Гімназія г. Асіповічы"
г. Асіповічы, Рэспубліка Беларусь

Анатацыя. У дадзеным артыкуле асветлены пытанні патрыятычнага выхавання асобы малодшага школьніка, якая валодае якасцямі грамадзяніна, патрыёта і здольна паспяхова выконваць грамадзянскія абавязкі.

Вельмі важнай выхаваўчай задачай для нашай краіны ў сучаснай адукацыі з'яўляецца выхаванне ў дзяцей і навучэнцаў патрыятызму і грамадзянскасці, лепшых маральных якасцей.

Любоў да роднай краіны, роднага краю адыгрывае велізарную ролю ў станаўленні асобы дзіцяці. Без любові да Радзімы немагчыма пабудаваць моцную Беларусь. Без павагі да ўласнай гісторыі, да спраў і традыцый старэйшага пакалення нельга выгадаваць годных грамадзян. Без адраджэння нацыянальнага гонару, нацыянальнай вартасці нельга натхніць людзей на высокія справы. Гэтыя якасці павінны выхоўвацца з ранняга дзяцінства. Сапраўднымі патрыётамі і грамадзянамі не нараджаюцца, гэтыя якасці выхоўваюцца. Ва ўмовах дзейнасці калектыву ствараюцца грамадскія адносіны, дзе ў рэальным жыцці дзіця набывае канкрэтны грамадзянскі вопыт, вучыцца разуменню высокіх грамадзянска-патрыятычных пачуццяў: любові да Айчыны, пачуцця гонару за свой народ, яго гісторыю, традыцыі, культурныя дасягненні [1, с. 35].

З чаго пачынаецца выхаванне грамадзяніна? З прывіцця любві да родных мясцін – малой радзімы, яе гісторыі, людзей, харaства прыроды, бацькоўскага дома, краіны. Спадчына, якая нам дасталася ад продкаў,

Могилевский государственный университет имени А.А. Кулешова

цікавая і багатая на музычную культуру, традыцыі, стварае аўру дабрыні і павагі да кожнага чалавека.

Мая галоўная мэта як настаўніка пачатковых класаў па фарміраванні грамадзянскіх якасцей у сваіх выхаванцаў – гэта ўцягненне навучэнцаў, бацькоў, грамадскасці ў актыўную дзейнасць па патрыятычным выхаванні школьнікаў з мэтай фарміравання ў іх актыўнай жыццёвай пазіцыі, выхавання пачуцця гонару за свой народ, яго гісторыю, традыцыі, культурныя дасягненні.

Дадзеная мэта канкрэтызуецца праз наступную сістэму задач:

– падтрымка і развіццё пачуцця любові і павагі да сваёй зямлі, гістарычных каранёў і Радзімы, традыцый беларускага народа;

– паглыбленне ведаў аб дзяржаўнай сімволіцы (герб, сцяг, гімн Рэспублікі Беларусь), органах дзяржаўнага кіравання;

– выхаванне гонару за сацыяльна-эканамічныя дасягненні беларускай дзяржавы;

– фарміраванне інфармацыйнай культуры як кампанента разумення культуры сучаснага чалавека, умення крытычна ўспрымаць інфармацыю;

– выхаванне разумення сусветнай культуры.

Фарміраванне грамадзянскіх якасцей малодшых школьнікаў ажыццяўляецца мной праз выкарыстанне комплексу форм, метадаў, прыёмаў і сродкаў педагагічнай дзейнасці [2].

Калектыўныя формы педагагічнай дзейнасці:

– працоўныя і дабрачынныя акцыі (“Чысты клас”, “Чысты двор”, “Помнік”, “Падарунак для мам, бабуль”, “Пасадзім дрэўца”, “Міласэрнасць”);

– удзел у масавых мерапрыемствах і святах (“Прыйшлі калядкі з блінамі і аладкамі”, “Свята будучых абаронцаў Айчыны”, “Гуканне вясны”, “Весялосць на Масленіцу”, “Віншуем дарагую мамачку”, “Тата, мама і я – спартыўная сям’я”);

– паездкі, вандроўкі, экскурсіі (“Родны мой горад – Асіповічы”, “Музей майго горада”, “Дараганаўскі школьны комплексна-краязнаўчы музей”, “Мінск – сталіца Рэспублікі Беларусь”, “Цікава ведаць пра Дудуткі”, “Гістарычныя мясціны Беларусі”).

Групавыя формы дазваляюць вызначыць пазнавальны інтарэс кожнага навучэнца, дыферэнцыравана падысці да пэўных груп школьнікаў, больш поўна ўлічыць іх інтарэсы, запатрабаванні, своечасова выявіць асаблівасці:

Могилевский государственный университет имени А.А. Кулешова

– заняткі ў аб’яднаннях па інтарэсах, гуртках, секцыях (“Чароўная палітра”, “Тэатральны”, “Прынцэса гімнастыкі”, “Плаванне”, “Футбол”);

– заняткі ў дзяржаўных установах дадатковай адукацыі: музычнай школе і школе мастацтваў;

– факультатыўныя заняткі (“Мая Айчына”, “Вытокі роднай мовы”).

Індывідуальныя формы работы прадугледжваюць наступную дзейнасць вучняў:

– падрыхтоўка паведамленняў аб падзеях у нашай краіне, аб прыродзе роднага краю і выступленне на інфармацыйных і класных гадзінах (“Гістарычнае мінулае майго горада”, “Традыцыі беларускай сям’і”, “Беларусь спартыўная”, “Гераічныя песні беларусаў”, ”Чым славіцца беларуская зямля”, “Мы – беларусы”, “Сімвалы маёй краіны”, “Канстытуцыя – аснова дзяржавы”, “Роля і месца Рэспублікі Беларусь у сусвеце”);

– аказанне дапамогі састарэлым людзям;

– фатаграфаванне мясцін дзяцінства, прыроды роднага краю (“Аб чым можа паведаміць фотаздымак”);

– гутарак (“Ці ведаю родны край”, “Працаваць – значыць любіць і паважаць сваю краіну”, “Мая культура паводзін”, “Без родных і блізкіх не можа жыць чалавек”, “У вайны не жаночы твар”, “Нацыянальнае адзенне беларусаў”, “Пісьменнікі і паэты зямлі беларускай”, “Прырода роднага краю”);

– складанне і прэзентацыя сямейных радаводаў (“Традыцыі: утварэнне і існаванне”, “Радаслоўная маёй сям’і”);

– удзел у конкурсах і выставах (“Моўныя скарбы роднага краю: вусная народная творчасць”).

Складанасць і шматграннасць працэсу грамадзянскага выхавання малодшых школьнікаў патрабуе прымянення разнастайных метадаў арганізацыі іх дзейнасці:

– традыцыйныя метады: гутаркі, аповед, разважанне, работа з кнігай, перыядычным друкам (газета “Зорька”, часопіс “Юный спасатель”), прагляд відэафільмаў, пошук і адбор па зададзенай тэме інфармацыі ў інтэрнеце;

– актыўныя метады: ролевыя і дыдактычныя гульні, інтэлектуальныя аўкцыёны, “адкрыты мікрафон” (“Знайдзі Беларусь на карце”, “Роля правіл у жыцці чалавека”, “Якія мы ўсе розныя”, “Чырвоная кніга Рэспублікі Беларусь”);

Могилевский государственный университет имени А.А. Кулешова

– інтэрактыўныя метады: работа над праектамі (“Нашы мужныя землякі”, “Вулачкі – куфэрачкі майго горада”, “Чытаем і памятаем”, “Традыцыі маёй сям’і”).

Значны ўплыў на паспяховы ход любых заняткаў па азнаямленні малодшых школьнікаў са з’явамі грамадскага жыцця аказвае правільны адбор і спалучэнне разнастайных прыёмаў, найбольш эфектыўныя з якіх:

– разнастайны пачатак заняткаў (праблемная сітуацыя, слуханне песень, разгляд карцін, чытанне вершаў, прагляд відэаматэрыялаў);

– выкарыстанне параўнанняў і супастаўленняў: вуліца горада і вёскі, тэрыторыя горада і краіны, жыццё людзей у XX і XXI стагоддзях;

– гульнёвыя моманты;

– выкарыстанне элементаў беларускага фальклору;

– выказванне сваіх адносін да пэўнай з’явы, падзеі, іх ацэнка;

– работа са слоўнікамі.

Працэс фарміравання грамадзянскасці прадугледжвае выкарыстанне сістэмы сродкаў выхавання: матэрыяльна-тэхнічных (класныя пакоі для заняткаў, музеі, гістрарычныя і культурныя помнікі, сродкі масавай інфармацыі, творы літаратуры і мастацтва), адукацыйных (вучэбна-метадычныя комплексы, навукова-практычныя рэкамендацыі па грамадзянскім выхаванні), арганізацыйных (комплекс мерапрыемстваў, якія рэалізуюць задачы фарміравання і развіцця асобы грамадзяніна і патрыёта) [2, с. 72].

Кожная сям’я мае свае традыцыі, свой вопыт перадачы інфармацыі і духоўнага досведу ад пакалення да пакалення. Каштоўнасці сямейнага жыцця, засвоеныя немаўлятамі з першых гадоў жыцця, маюць вялікае значэнне для чалавека ў любым узросце.

Практычны вопыт дазволіў вызначыць асноўныя кірункі дзейнасці класнага кіраўніка:

– псіхолага-педагагічная асвета бацькоў;

– стварэнне ўмоў для спрыяльнага ўзаемадзеяння ўсіх удзельнікаў выхаваўчага працэсу: педагогаў, вучняў і іх бацькоў;

– уцягванне бацькоў у выхаваўчы працэс.

У якасці форм работы з сям’ёй выступаюць:

– тэматычныя бацькоўскія сходы (“Сямейныя традыцыі ў выхаванні малодшага школьніка”, “Выхаванне ў малодшых школьнікаў грамадзянскасці і патрыятызму сродкамі народнай педагогікі”, “Дружная праца – крыніца багацця. Сумесная карысная дзейнасць бацькоў і вучняў”, “Здаровы лад жыцця беларусаў”);

– індывідуальныя і тэматычныя кансультацыі;

Могилевский государственный университет имени А.А. Кулешова

– дні творчасці дзяцей і бацькоў;

– правядзенне сумесных пазакласных мерапрыемстваў (выставы, конкурсы, складанне свайго генеалагічнага дрэва, класныя гадзіны, працоўныя акцыі і дэсанты);

– прыцягненне бацькоў да правядзення экскурсій і паходаў, да арганізацыі паездак у тэатр, наведвання музеяў, правядзення сумесных свят.

Разгледжаныя формы, метады, прыёмы і сродкі выхаваўчай работы садзейнічаюць фарміраванню асобы, якая ўмее думаць самастойна і вырашаць розныя праблемы, валодае крытычным і творчым мысленнем, умее працаваць з інфармацыяй і набываць веды.

Спіс літаратуры

1. Буткевіч, В. У. На парозе грамадзянскага сталення: методыка арганізацыі грамадзянскага выхавання вучняў пачатковых класаў : вучэбна-метадычны дапаможнік / В. У. Буткевіч, Н. Г. Ваніна, А. У. Талкачова. – Мінск : Пачатковая школа, 2004. – 96 с.

2. Козивец, Л. А. Теория и практика гражданского воспитания учащихся / Л. А. Козивец, Е. Ю. Крикало. – Мозырь : Содействие, 2006. – 143 с.

Могилевский государственный университет имени А.А. Кулешова